

Verf. *Quarto, ex eo quod.*

45 An minor restituatur ad retractum rei alienatæ post præteritum tempus lege præscriptum, disputat Sfort. Odd. part. 2. quæst. 87. art. 1. ex num. 1. & cum communi affirmat: consentiunt Barbosa collect. cap. Constitutus, num. 4. de in integ. restit. Matienz. in l. 8. gloss. 1. num. 1. & gloss. 11. in princ. tit. 11. lib. 5. Recopil. Joan. Garc. de nobilit. gloss. 6. §. 2. num. 19. Verum contra deciditur ex d. l. 8. Recop. notant Matienz. ubi proximè, Azeved. in eadem l. 8. num. 6. Hermosill. in l. 55. gloss. 8. num. 32. titul. 5. part. 5. Solutionem habes num. 43.

Verf. *Quinto, in ejusdem.*

46 Hanc quæstionem discutunt Guttier. Practic. lib. 1. quæst. 52. à num. 3. Sfort. Odd. d. q. 64. art. 5. Et licet communiter placeat, non concedendam esse restitutionem ad objectionem dilatoriarum exceptionum, propter præjudicii parvitatem, rectè tamen per Guttier. & Odd. distinguitur, ut si minor graviter lædatur ex omissione in proponenda dilatoria, restitutione juvetur, aliàs non. Quando autem levis, aut gravis læsio ad hunc effectum censetur, judicis arbitrio relinquuntur. Cum ergo grave sit, ac periculosum coram suspecto iudice litigare, cap. Cum inter 5. de exception. restitutio deneganda non est.

Verf. *Vidi tamen non semel.*

47 D. Covar. communem sententiam amplexus opinatur, restituendum esse minorem, ut recusationem opponat in Consiliarios, & Auditores post conclusum in causa, quanquam suspicionis occasio antè fuisset exorta: cui accedunt Guttier. dict. quæst. 52. in fin. Didac. Per. in l. 1. verf. Terrò dubitatur, tit. 5. lib. 3. Ordin. Contra decisum habemus lege regia, de qua sup. num. 42.

Ad Num. 5.

48 De forma præcedendi in recusatione iudicum in foro Ecclesiastico videndus Barbosa collect. cap. Cum speciali 62. de appellat. ubi plures, num. 2. Paz in Praxi, tom. 2. part. 1. cap. 6. ex num. 9. Cur. Philip. part. 1. §. 7. num. 5. cum seqq. Molin. sup. num. 8. cum seqq. Est observandum, non semper de Jure Canonico arbitros eligi, ut de causa recusationis cognoscant; nam si delegatus Pontificis subdeleget, ipse super recusatione subdelegati debet adiri, cap. Super questionum 27. §. Quem vero de offic. deleg. Item si Vicarius Generalis, sive delegatus Episcopi recusetur, hic de recusatione cognoscit, cap. Si contra num. 4. §. Cum autem, eo tit. in 6. Barbosa collect. ibi, num. 5. & 27. ubi alii. Molin. num. 15. qui ampliat in delegato cujusque Ordinarii, & limitat quod de subdelegato recusato dictum est, si delegatus causam commiserit, nihil reservans de jurisdictione, quo casu arbitri creari debent Barbosa collect. cap. Si contra, num. 17. de offic. deleg. in 6. Ad hæc Ordinarius proposita recusatione, ut arbitrorum electio cesset, causam poterit delegare, cap. Si quis contra 4. de for. compet. ubi Barbosa num. 3. Molin. num. 17. Paz num. 24. Cur. Philip. num. 8.

Ibi: *A litigantibus electi.*

Ubi sunt colligantes, ipsi hujusmodi arbitros eligunt; sed si iudex ex officio procedat, hic, ac reculans simul illos constituunt. Molin. num. 9.

Ibi: *Sed si causa fuerit delegata.*

Alius subjungitur casus præter enumeratos pro-nuper, quo iudice recusato, non de venitur de arbitros, cum scilicet causa pluribus committitur cum clausula, Quod si omnes interesse non possunt, &c. Etenim si unus suspectus arguatur, cæteri delegati de recusatione cognoscunt, ex cap. Si contra unum, de offic. delegat. in 6. ubi Barbosa cum aliis in collect. num. 4. Molin. disp. 24. num. 3. in fin. verf. Secundo modo, Paz num. 16.

Ibi: *Quæritur tandem, an id sit respondendum.*

Excitatur hic dubium, num decisio dicti capit. Si contra unum, procedat in delegatis cum clausula, Et eorum cuilibet. Et videbatur affirmativè respondendum, propter utriusque clausulæ similitudinem, rationisque paritatem.

Verf. *Nos verò contrariam sententiam.*

At nihilominus contrarium placet Præfili nostro, ut scilicet arbitri debeant eligi, quod fusc probat per utriusque clausulæ diversitatem, de qua Molin. ubi proximè, & num. 4. Barbosa tract. de Clausul. claus. 125. num. 3. cum seqq. qui de effectu hujus clausulæ disserit.

Verf. *Secundo est animadvertendum.*

Docemur, quod ex delegatione cum clausula, Et eorum cuilibet, nequeunt omnes delegati de causa cognoscere: quod dubium videtur, cum jurisdictione & omnibus collectivè, & singulis insolidum tributa censetur, ut ait Barbosa num. 6. ubi expresse, plures, vel unum posse uti jurisdictione.

Sed prætermisissis cæteris rationibus, quæ pro negativa, & arbitrorum electione adducuntur, supposito quod si delegati concurrant, & litterarum impetrator consentiat, possint duo, vel plures causam examinare, ea videtur adhibenda distinctio, ut quando duo, vel tres delegati jurisdictionem incipiunt per citationem exercere, & unus ante litem contestatam, vel postea (cum licet) recusatur, locus sit decisioni Pontificæ, ommissa arbitrorum electione; nulla etenim discriminis ratio excogitari poterit, cum sint conjudices, qui unus sine alio procedere valet. Aliud juris est, si unus qui solus de causa cognoscit, suspectus asseratur; nam cæteri conjudices non existunt, nec se immiscere permittuntur, nisi qui prævenit, impediatur, ut Molina, & Barbosa observarunt; nec enim per recusationem jurisdictione tollitur, sed suspenditur; donec causa super recusatione terminetur; ideo arbitros eligere oportebit, ut D. Covar. placuit.

SUMMA-

SUMMARIUM.

CAPUT XXVII.

Ad Num. 1.

- 1 Qui in iudicio succumbit, ad litis expensas condemnari debet; sed limitatur num. 11.
- 2 Utrum Fiscus, & Fiscalis ad expensas damnetur, aut repetat quas fecerit à superato.
- 3 Propter temeritatem litigantis, etsi dolus absit, victus expensarum solutione coercetur.
- 4 Per juramentum calumnie non excusatur expensarum condemnatio.
- 5 Etiam in criminalibus locum habet expensarum damnatio.
- 6 Contumax solutione expensarum punitur.
- 7 Victus super articulo potest ad expensas damari: & utrum ei liceat provocare, num. 8. & 9.
- 10 Iudex post sententiam quando valeat facere expensarum condemnationem, & num. 28. & 32.
- 11 Superatus qui justam habuit causam litigandi, expensarum damnatione non oneratur: quod ampliat num. 15.
- 12 An quis ex justa causa litigaverit, iudicis arbitrio relinquatur, nec releveratur qui advocatum peritum consuluerit.
- 13 Qui succubuit, non justa causa litigasse presumitur.
- 14 Quid si cepit bona fide agere, ac lite pendente litiganti patuit injustam fore causam.
- 16 Utrum appellatus, qui in secunda succubuit instantia, possit ad litis sumptus damari.
- 17 An expensarum condemnatio facta in secunda instantia, intelligatur etiam quoad primam.
- 18 Reus facilius releveratur ab onere expensarum quam actor.
- 20 Si expense debeantur jure actionis, ut ex pacto, non prodest justa causa litigandi.
- 21 Contumax non eximitur ab expensarum solutione, licet justa de causa in iudicio versetur.
- 22 Excusatur si legitimam rationem non comparandi ostenderit.
- 23 Lex jubens absolute, superatum ad litis sumptus damari, restringitur, nisi justam litigandi causam habuerit.
- 25 Iudex non tenetur succumbentem ad expensas dammare, nisi petatur.
- 26 Potest tamen, si sibi visum sit, non habuisse justam causam litigandi, tamen si victor expensarum non meminert.
- 27 Ex vulgari clausula, qua justitiam ministrari postulatur, iudex astringitur ad earum justam damnationem.
- 29 Quando appellare liceat ab omnia expensarum damnatione.
- 30 Quid si expressim iudex absolvat.
- 33 Expense debite ex contumacia exigi possunt, etiam principali iudicio extincto.
- 34 Expensarum quantitas iudicis arbitrio designatur.
- 35 A decreto de taxandis expensis non provocatur, sed ab excessu taxationis licet appellare. Condemnatio expensarum restringitur ad processuales, nisi aliud exprimat, ibid.
- 36 Forma taxandi sumptus litis optima traditur.
- 37 Discrimen quoad taxationem inter juramentum de veritate, & affectionis pro consequenda reparatione damni illati, vel solutione expensarum.

Superatus in iudicio damari debet, ut vincenti litis expensas persolvat, l. 7. tit. 17. lib. 3. tit. 22. lib. 4. Recop. l. 4. Eum qui temerè 79. de iudic. l. qui solidum. 80. §. Etiam Respublica, de leg. 2. l. Constitutio 5. de fruct. & lit. expens. §. 1. Inst. de pen. tem. litig. Greg. Lop. in l. 8. gloss. 1. tit. 22. p. 3. Donell. lib. 16. cap. 3. ubi Osuald. lit. E. Tusch. lit. E. concl. 626. num. 1. Fab. in ration. d. l. Eum qui, Parlad. quotidian. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 18. num. 1. Azeved. in d. l. 1. Recop. num. 1. Pichard. in d. §. 1. num. 1. & manu duct. ad prax. part. 2. §. 17. num. 2. Hermos. in l. 8. gloss. 5. tit. 3. num. 1. p. 5. Aug. Barbof. cum aliis collect. cap. Calumniam, num. 2. de pen. quod pariter in actore ac reo observatur. Petr. Barbof. in d. l. Eum qui, num. 75. nisi justa litigandi causa victus releveretur, ut inferius adnotabitur.

Patronus quoque fisci, quamvis ab ea regula excipitur, tamen quoties de calumnia aperte confiterit, ad expensas ipse tenebitur. Petr. Barbof. num. 203. Farinac. prax. quæst. 16. num. 20. Lanfranc. tract. de expens. num. 26. tamen contra sentiat Amaya in l. 1. num. 23. C. de delatorib. lib. 10. Nec prodest sanctimonia vitæ, rusticitas, aut sexus, ne fictus in expensis damnetur. Petr. Barb. à num. 65. At paupertatem, vel arctissimum cognationis vinculum excusare, scripsit Tusch. sup. num. 65. & 78. Addit Petr. Barbof. num. 211. liberari ab expensarum gravamine superatum, si adversarius ob privilegium eas solvere non teneatur, de quo est lex 30. tit. 20. lib. 2. Recop. Ex qua constitutione est observandum, quod nunquam fiscus ad expensas victori damnatur. Petr. Barbof. num. 199. Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 16. privoil. 70. num. 216. Azeved. sup. num. 6. Farinac. num. 22. Amaya num. 22. licet Fiscalis aliquando damari possit, ut mox præmissi, ac tenet Cevall. commun. cont. comm. q. 539. num. 8. & quamquam Alfar. & alii doceant, Fiscum superantem non repetere ab adversario sumptus litis, obistere tamen videtur dicta lex 30. Recop. ubi asseritur damnatum in causa Fiscali ad expensas, non teneri ad illas, quas ipse tabellionibus ex privilegio non solvit: secundum quæ posset sustineri, quod si ex fiscali pecunia sumptus non modici fierent, velut ad adducendos testes, aut si notarius pro illis examinandis peregrè mitteretur, merito Fisco adversarius superatus ad expensas condemnaretur, & ita accipi regiam legem, ac limitari doctrinam Petri Barbof. de qua proximè, qui num. 204. regulam supra traditam num. 1. ampliat, ut iudex etiam ex officio perperam procedens, ad litis expensas possit condemnari.

Ibi: *Et nihilominus huic regula.*

Victus, etsi in lite absque dolo versetur, putans se justam fore causam; tamen si temerè litigaverit propter negligentiam, vel stultitiam, ad expensas litis tenebitur, d. l. Eum qui temerè d. §. 1. Inst. de pen. tem. litig. Tusch. d. conclus. 626. num. 2. & 21. Fab. ubi sup. Azeved. num. 7. Pichard. in d. §. 1. num. 6. Guttier. Practic. lib. 1. quæst. 135. num. 3. Petr. Barbof. sup. num. 8. Lanfranc.

X 3

Lanfranc. ubi nuper, num. 5. Ofwald. lib. 24. cap. 3. lit. F. Paz. prax. tom. 1. temp. 11. num. 24. Guazzini. de defenſ. reor. def. 3. cap. 13. num. 8. Boſſ. pract. tit. de accuſat. num. 29. & frequenter contingit, ut ex temeritate ad expenſas damnatur, qui abſque calumniæ ſuſpicionem dignoſcitur. Petr. Barboſa num. 38.

Ibi: Quid autem ſit temeritas.

Conſulas Petr. Barboſ. ſup. ex num. 3. Fab. & alios jam prælaudatos.

Verſ. Secundò eadem.

4 Non obſtante lege regia Partitæ adducta hîc, de jure communi, & in praxi apud nos uſu receptum habetur, ut quanquam de calumnia juraverit victus, ad expenſas litis nihilominus damnatur, ſi abſque juſta cauſa litigaverit; nam eſt concedatur, per juſjurandum calumniam excludi præſumptam, temeritas tamen non tollitur, ex qua damnari poteſt: alioqui apud nos condemnatio ad expenſas nunquam haberet locum, cum de ſtylo nulla actio, vel exceptio deducatur in judicium abſque calumniæ juramento quod animadvertit Greg. Lop. in l. 8. gloſſ. 2. tit. 22. part. 3. Sic tenent Tuſch. d. concl. 626. num. 3. Didac. Perez in l. unic. verſ. Utrum autem, tit. 18. lib. 3. Ordin. Boſſ. in Praxi, tit. de accuſat. num. 19. Lanfranc. tract. de expenſ. num. 7. Freder. Schenk. in ſim. tract. num. 2. Paz ubi ſup. Petr. Barboſa à num. 14. Cevall. commun. cont. com. quæſt. 447. Ofwald. ubi proximè, lit. E. Præcipue cum id ſacramentum jam parvipendi ſoleat, ita ut uno obolo non æſtimetur, ut inquit Baldus, quem refert Ofwald. & Marant. de ordin. judicior. p. 6. art. 1. de juram. num. 11. qui ſubdit hodie videri, potiùs jurari de calumnia committenda, quam vitanda. Quid eo juramento comprehendatur, tradit ipſe num. 10. Quid ſit, videndus Ofwald. qui latè de hujusmodi jurejurando diſſerit.

Verſ. Tertio, hæc ipſa regula.

Arbitrè ad expenſas litis damnare permittitur. Jac. de Aren. tract. de expenſ. in judic. fact. n. 7.

Ad Num. 2.

5 Condemnatio expenſarum etiam in criminalibus fieri debet. Tuſch. ſup. concl. 635. Greg. Lop. in d. l. 8. gloſſ. 1. Jac. de Aren. num. 13. Boſſ. n. 28. Petr. Barboſ. in d. l. Eum qui temere, num. 155. Bobad. l. 5. cap. 2. num. 103. Azev. in l. 1. num. 5. tit. 32. lib. 4. Recop. Cevall. ſup. quæſt. 539. num. 2. Bern. Diaz. reg. 20. Guazzini. de defenſ. reor. defenſ. 1. cap. 13. num. 8. Gail. lib. 1. obſerv. 152. num. 1. Quicquid diſputans teneat Fachin. controverſ. lib. 1. cap. 42. Sed conſuſio ampliatur ad denunciante. Petr. Barboſ. num. 161. Clar. lib. 5. ſent. S. ſim. quæſt. 7. num. 12.

Ibi: De expenſis ratione contumaciæ.

6 Contumax ſumptuum damnatione coercetur, l. 5. tit. 3. lib. 4. Recop. ubi Azeved. Cujac. lib. 9. obſervat. cap. 22. Menoch. de arbitrar. caſ. 154. num. 2. Lanfranc. tract. de expenſ. num. 1. à quo gravamine non appellat, Scacc. de appell. quæſt. 17. lim. 21. num. 67. nec auditur antequam exhibeat, cap. 1. de dol. & cont. in 6. l. Sancimus 13. C. de judic.

ubi Aug. Barboſa in collect. num. 4. alios refert, Azev. ſup. num. 5. Petr. Barboſa in l. Si quis poſteaquam, num. 183. de judic.

Verſ. Quintò, hæc condemnatio.

7 Interloquutoria quoque ſententiâ, dum lis pendet, ad impenſas litis damnari victus ſuper articulo poterit, quæ ante definitivam extorquentur. Scacc. num. 65. Mynſinger. cent. 3. obſerv. 32. Afflic. decif. 42. ubi Urſill. num. 1. Guaz. defenſ. 36. cap. 25. num. 2. Jacob. de Aren. tract. de expenſ. num. 13. Caravit. tit. 298. num. 2. Petr. Barb. ſup. num. 152. Rebuff. ad leg. Gall. part. 3. tit. de expenſ. art. 2. gloſſ. unic. num. 3. Cevall. ubi proximè, n. 3. Auguſt. Barboſa num. 10. quas expenſas percipiendi non reſtituet, eſt in principali cauſa ſuccumbat, Petr. Barboſa num. 153.

Ibi: Eſt non fuerit appellatum ab interloquutoria.

8 Si quis in articulo ſuperatus, ab interloquutoria non provocaverit, deinceps damnari poterit, dum lis pendet principalis, ad expenſas, à qua condemnatione appellare prohibetur. Scacc. cum aliis num. 65. At ſi victus in articulo, ſuperet in cauſa principali, non condemnabitur in definitiva ad impenſas, ad quas ex interloquutoria tenebatur. Lanfranc. tract. de expenſ. num. 18.

9 Quod autem dictum eſt de prohibita appellatione, ita accipi debet, ſi victus in articulo non habuerit juſtam cauſam litigandi; nam ſi hoc allegans appellaverit, erit audiendus. Scacc. num. 66. Imò idem judex valebit ſuper expenſis latam ſententiam revocare, aut temperamento reſtringere. Petr. Barboſa num. 155. qui præmittit num. 154. ceſſare hujusmodi damnationem, ſi ſententia interloquutoria ſuper juris quæſtione pronuncietur.

10 Illud intereſt inter definitivam, ac interloquutoriam ſententiam; nam judex in illa poſt pronunciationem nihil quoad expenſas decernere permittitur, niſi eadem pronunciationis die: ſecus in iſta, dum lis pendet ſuper principali, de quo iterum infra, num. 28. Ratio eſt, nam iſtæ expenſæ officio judicis mercenario debentur, quod per definitivam quoad cauſam penitus expirat: non ſic per interloquutoriam, de quo Mynſing. & Guaz. ubi proximè, Scacc. num. 37. & 40. Azeved. in d. l. 1. num. 14. & 15. Trentacinq. variar. lib. 2. tit. de expenſ. reſol. 1. num. 3. ubi quod non intelligitur de die naturali viginti quatuor horarum, ſed de reſiduo illius, quo pronunciatum eſt.

Ad Num. 3.

11 Victus victori litis impenſas refundere non compellitur, quoties juſtam litigandi cauſam habuiſſe conſtituerit. Petr. Barboſa in l. Eum qui temere, num. 51. de judic. Menoch. de arbitrar. caſu 177. num. 1. Farin. in prax. quæſt. 16. num. 4. & 73. Guttier. Practicar. lib. 1. quæſt. 135. num. 5. Surd. de alimen. tit. 6. quæſt. 3. num. 26. Boſſ. in Praxi, tit. de accuſat. num. 28. Tuſch. lit. E. concl. 626. num. 7. & 80. Cujac. obſervat. lib. 12. cap. 1. & alii laudati ſup. num. 1. licet à ſolutione expenſarum proceſſus non relevare juſtam litigandi cauſam tueatur Petr. Barb. num. 64. quod reſtringit n. 78. ſi notoriè appareat de juſtificatione litigantis ſuperati: ſed diſplicet limitatio.

An

12 An quis juſtam litigandi cauſam habuerit, judicantis arbitrio committitur. Tuſch. & Menoch. ubi proximè, Farin. num. 40. Guttier. num. 2. Flamin. de reſignat. benefic. lib. 5. quæſt. 3. num. 209. Azev. in l. 1. num. 25. tit. 22. lib. 4. Recop. Petr. Barb. num. 119. Ex quibus juſta litigandi cauſa debeat æſtimari, congeſſit Menoch. d. caſu 177. per tot. præter alios, quos laudat Petr. Barb. num. 53. Non eximitur ab hoc gravamine, qui advocatum conſulit, etiam peritiſſimum. Greg. Lop. in proem. gloſſ. 2. tit. 2. p. 3.

Ibi: Quamvis in dubio præſumptio ſit.

13 Qui cauſa ſuccubuit, præſumitur juſta litigandi ratione caruiſſe. Petr. Barboſa num. 67. Menoch. lib. 2. præf. 87. num. 1. Amat. Roderic. in pract. tit. de form. exam. proceſſ. cap. 5. num. 37. Verùm per calumniæ juramentum ea præſumptione eliditur. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 85. num. 4. & alii ex præcitat. n. 4. tamen ex capite temeritatis ad expenſas tenebitur, qui de juſtificatione litigandi non docuerit, ut præmittitur num. 3. Multùm autem intereſt, an quis ex calumnia, vel temeritate damnatur, quod videre licet apud Petr. Barboſ. num. 49. 50. & 250.

14 Opportunè quæritur, ſiquis à principio judicii juſtè litigavit, deinde patefacta veritate, mala fide in cauſa proſequutus ſuperetur, an ſit damnandus ad omnes litis ſumptus, vel duntaxat pro tempore, quo abſque juſta cauſa in lite perſiſtit? De qua quæſtione agit Petr. Barboſa à num. 136. qui contra alios tenet ad favorem ſuperati, ut à parte expenſarum relevetur. Fachin. controverſ. lib. 1. cap. 41.

Verſ. Hæc verò ſexta declaratio.

15 Juſta litigandi cauſa ad impenſarum ſolutionem excuſat, necdum in prima inſtantia, ſed apud judicem appellationis, Petr. Barb. num. 99. Guttier. d. 9. 135. num. 2. Scacc. d. quæſt. 67. lim. 21. num. 54. verſ. Ratio eſt. Rebuff. d. tit. de expenſ. in princ. num. 29. Azeved. num. 24. Greg. Lop. in l. 27. gloſſ. 3. tit. 23. p. 3. Sed in prima inſtantia faciliùs præſumitur juſta ratio litigandi, quam in ſecunda. Petr. Barboſa num. 91. & 103. Gail. lib. 1. obſerv. 152. n. 5. Guttier. n. 12. Rebuff. ad leg. Gall. part. 3. tit. de appell. art. 9. gloſſ. unic. num. 25. quod & D. Covar. nos docet hic.

16 Utrum appellatus, qui unam aut duplicem ſententiam obtinuit, poſſit per ſuperiorem revocantem eam ad litis ſumptus damnari? tradunt Scacc. d. lim. 21. ex num. 54. Petr. Barboſa num. 107. & 108. Guttier. d. lib. 1. quæſt. 136. Guaz. ſup. defenſ. 36. cap. 26. num. 14. & 15. Azeved. n. 32. Fachin. controverſ. lib. 1. cap. 41. Facit lex 1. tit. 22. lib. 4. Recop. & diſtinguitur, num, ex eiſdem actis ſententia revocetur, vel ex noviter deductis. Priore caſu condemnari poterit appellatus, in poſtiori non utique. At iniquitatem notoriam, ac patentem deſiderari, tenet Greg. Lop. ubi nuper.

17 Si judex appellationis victum gravet, ut refundat expenſas, confirmans, vel revocans ſententiam inferioris, quæritur an intelligatur de impenſis in ſecunda inſtantia, vel etiam in præcedenti? De quo latè Scacc. num. 48. Petr. Barboſa num. 89. Rebuff. ſup. tit. de appellat. art. 9. ex n. 29. Guaz. d. cap. 26. à num. 2. qui affirmativè reſolvunt, niſi primus judex victum ab expenſis abſolviffet, aut ſi juſtam

cauſam litigandi in prima inſtantia habuerit damnatus, aut ſi apud inferiorem non fuerit peticæ, ut tenet Guazzini contra Scacciam. Etenim ſi in prima inſtantia non petantur, nec pro illa apud ſuperiorem peti poſſunt. Cancr. variar. part. 3. cap. 16. num. 93. Rurſus ab expenſis abſolutus per appellationis judicem cenſetur, & pro præcedenti judicio ab illarum præſtatione liberatus. Guaz. num. 6. niſi ex conventionem debeantur. Idem ibi, Cancr. ſup. cap. 2. num. 246. Surd. decif. 261. num. 8.

Ibi: Sicut & minor cauſa excuſat.

18 Reus faciliùs relevatur ab expenſarum onere, propter juſtam litigandi cauſam, quam actor. Azeved. in l. 1. num. 26. tit. 22. lib. 4. Recop. Petr. Barboſa cum aliis in d. l. Eum qui temere, n. 76.

Verſ. Judices verò, qui Roma.

19 Hujus praxis Romanæ Curie meminerunt, Scacc. d. quæſt. 17. lim. 21. n. 47. verſ. Hoc temperamentum, Petr. Barboſa num. 62.

Verſ. Hæc tamen ſexta.

20 In expenſis, quæ non officio judicis ſed jure actionis debentur, velut ex contractu, aut teſtamento, nihil intereſt juſta litigandi cauſa, ne præſentur. Tuſch. lit. E. concl. 626. num. 87. Cened. ad Decretal. collect. 60. num. 7. Surd. de alimen. tit. 6. quæſt. 3. n. 28. Petr. Barboſa à n. 121. Rebuff. ſup. tit. de expenſ. art. 1. gloſſ. unic. num. 42. Mafcard. de probat. concl. 36. num. 49. Auguſt. Barboſa collect. cap. Calumniam, num. 5. de pen. Azeved. num. 29. Cancr. variar. part. 3. cap. 2. num. 246. Sed ſi debeantur expenſæ ex lege, aut ſtatuto, excuſat juſta cauſa. Petrus Barb. num. 123.

Verſ. Idem erit ubi expenſæ.

21 Contumax non eximitur ab expenſarum ſolutione eſt juſta de cauſa in judicio contendat. Unde sæpè victor eas victo pendere compellitur, neque poſt definitivam repetit, veluti ſi quis bonam cauſam habens, celet inſtrumentum iniquè, ut adverſarium vexet, aut aliàs litem protelet contumaciter. Tuſch. concl. 626. num. 13. 15. & 45. Marant. de ordin. judic. part. 6. memb. 7. n. 2. Petr. Barboſa num. 140. Parlad. quoridian. lib. 2. cap. ſin. S. 18. in ſin. Scacc. ſup. num. 68.

Ibi: Tamen ab eiſdem excuſabitur.

22 Qui de contumacia arguitur, à præſtatione expenſarum liberabitur, ſi legitimam excuſationem probaverit. Tuſch. lit. E. concl. 637. num. 4. Menoch. de arbitrar. caſu 152. num. 3. Cujac. obſervat. lib. 9. cap. 22.

Ad Num. 4.

23 Lex, ſeu ſtatutum jubens ſuperatum victori ad litis ſumptus damnandum, ita accipi debet, ut non liget eos, qui juſta ex cauſa litigantes ſuccubuerunt. Greg. Lop. in l. 27. gloſſ. 3. tit. 23. p. 3. Tuſch. lit. E. concl. 626. num. 26. Azeved. in l. 1. num. 28. tit. 22. lib. 4. Recop. Ant. Gab. comm. opin. lib. 2. tit. de expenſ. concl. 3. Guttier. Practicar.